

## واکاوی اوصاف حضرت مهدی (عج) در پرتو زیارت آل یاسین

زهرا زارعی<sup>۱</sup>

### چکیده

توصیه و تاکید اهل بیت علیهم السلام بر پناه بردن به دعا در عصر غیبت، حاکی از دیدگاه ژرف و عمیق به ادعیه و زیارت است که در آنها قابلیت نهفته است که می تواند شیعه را در زمان غیبت از حیرت و شبهات و خطرات حفظ نماید .

با توجه به احادیثی که در خصوص دعا و زیارات مهدوی در دوران غیبت وارد شده، تفقه و کندوکاو در دعا و توسل و توجه به ادعیه و زیارات از جمله راهکارهای مناسبی است که در سختی ها و ناملایمات می تواند پناه ره پویان امامت و مهدویت باشد و می تواند شیعه را از هرگونه افراط و تفریط و غلو و تقصیر حفظ نماید .

همچنین انس و الفت با دعا و زیارات مهدوی، موجب تفکر و تعمیق در فلسفه وجودی امامت و لزوم وجود او در همه زمان ها خواهد شد که این خود می تواند منشأ پویایی فکری و حیات سیاسی و اجتماعی جامعه مهدی باور قرار گیرد؛ به همین لحاظ جامعه به جهت هماهنگی با امام خویش، به تلاش و تکاپو برای رسیدن به زمینه ظهور ترغیب خواهد شد که خاستگاه آن در ادعیه و زیارات نهفته است و بینش آن را می توان در آیات و روایات جستجو نمود و این مطلب به معنی در هم تنیدگی آیات و روایات و ادعیه و زیارات مهدوی برای نشان دادن کارکردگرایی مسأله مهدویت است .

مقاله حاضر، مقاله ای ترویجی- مروری است که با روش کتابخانه ای به اختصار اوصاف حضرت مهدی (عج) در زیارت شریف آل یاسین را مورد بررسی قرار داده است. تبیین این اوصاف مثل تفسیر قرآن، به فهم عمیق هدف امام (ع) در برگزیدن این عبارات کمک شایانی می کند. زیرا کلام نغزی که در لفافه ادب و اختصار و محبت، جای داده شده، با ترجمه لفظی، رمز گشایی نمی شود.

---

<sup>۱</sup> طلبه سطح ۲، مدرسه صالحیه [www.sabra8704@gmail.com](mailto:www.sabra8704@gmail.com)

## کلید واژه

زیارت، آل یاسین، اوصاف حضرت مهدی (عج)

## مقدمه

درک حضور و توجه به وساطت امام(ع) در جلب فیوضات الهی از سویی و نگاه صحیح به نقش اصیل و واقعی امام در هدایت و تربیت انسانها، به ویژه شیعیان از سویی دیگر، انسان را وادار می‌دارد تا هر چه بهتر در صدد ارتباط با این منبع فیض الهی باشد و از تنها راه هدایت و سعادت خویش، یعنی امام، غفلت نرزد و خود را در مسیر نسیم ها و اشارات قدسی امام زمان خویش قرار دهد. در این میان نقش ارتباط معنوی و توسل به ساحت ایشان را نمی‌توان نادیده گرفت؛ لذا یکی از مهمترین ابزارها برای ارتباط قلبی با امام زمان (ع) «دعا» و «زیارت» است.

زیارت آل یاسین یکی از بهترین زیاراتی است که زائر با مضامینی بلند و محتوایی عمیق، امام خویش را فراخوانده و با او ارتباط برقرار می‌کند. او در این زیارت با درک خاصی از جایگاه و منزلت

امام (ع) و نقش ایشان در هدایت عالم، با ادبی خاص، به مناجات با امام زمان (ع) پرداخته و در پایان، پس از شاهد گرفتن امام بر عقاید حقّه و بیان ملاک سعادت و ابراز توبّی و تبری به محضر ایشان، آمادگی خویش را برای یاری امام در تمام ابعاد اعلام می‌کند.

علاوه بر محتوای غنی و فرازهای دل‌نشین، آنچه بر شیرینی این زیارت می‌افزاید، اهدای این زیارت از سوی امام عصر (عج) است. ایشان هنگام اهدای این تحفه ارزشمند توصیه فرموده اند «إِذَا أَرَدْتُمْ التَّوَجُّهَ بِنَا إِلَى اللَّهِ وَإِلَيْنَا فَقُولُوا كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: سَلَامٌ عَلَى آلِ يَسٍّ...»؛ هرگاه خواستید به واسطه ما به خدا و ما (اهل بیت) متوجه شوید، همانگونه که خداوند فرموده، بگویید: "سلام علی آل یس".

راوی و ناقل این زیارت، ابو جعفر محمد بن عبدالله حمیری قمی (ره) است که در ضمن توقیعی از ناحیه مقدسه آن را دریافت نموده اند. وی عالمی برجسته، مورد اعتماد و صاحب کتابهای متعددی بوده و همه علمای رجال و بزرگان راوی شناس از او به بزرگی و قداست یاد کرده اند.<sup>1</sup>

---

1. معجم رجال الحديث، ج 16، ص 233

این زیارت شریف مورد توجه محدثان شیعی بوده و در منابع متعدد حدیثی نقل شده است. قدیمی ترین منبع موجود، کتاب شریف الاحتجاج علی اهل اللجاج، اثر ابومنصور احمد ابن علی طبرسی (ره) از دانشمندان قرن ششم هجری است.

مقاله حاضر به بررسی اجمالی اوصاف حضرت مهدی (عج) که در این زیارت شریف نام برده شده با عنایت به شروح موجود، از جمله کتاب پیمان نصرت و کتاب ابعاد شخصیت حضرت مهدی (عج) در ادعیه و زیارات، پرداخته است، که بتواند زائر را به اهداف امام (ع) در بیان این زیارت هدایت نماید و از ره آورد آن معرفت بیشتر، محبت و اطاعت وافی و کافی برای طی کردن طریق حق حاصل شود ان شاء الله

سَلَامٌ عَلَى آلِ يَسَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا دَاعِيَ اللَّهِ وَ رَبَّانِي آيَاتِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَابَ اللَّهِ وَ دِيَانَ دِينِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيفَةَ اللَّهِ وَ نَاصِرَ حَقِّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ وَ دَلِيلَ إِرَادَتِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا تَالِيَ كِتَابِ اللَّهِ وَ تَرْجُمَانَهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ فِي أَنَاءِ لَيْلِكَ وَ أَطْرَافِ نَهَارِكَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مِيثَاقَ اللَّهِ الَّذِي أَخَذَهُ وَ وَكَّدَهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَعْدَ اللَّهِ الَّذِي ضَمِنَهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصُوبُ وَ الْعِلْمُ الْمَصْبوبُ وَ الْغُوثُ وَ الرَّحْمَةُ الْوَاسِعَةُ وَ عِدَا غَيْرَ مَكْذُوبِ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَقُومُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَقْعُدُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَقْرَأُ وَ تُبَيِّنُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تُصَلِّي وَ تَقْنُتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَرْكَعُ وَ تَسْجُدُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَهَلَّلُ وَ تَكْبِرُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَحْمَدُ وَ تَسْتَغْفِرُ

السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تُصْبِحُ وَ تُمْسِي السَّلَامُ عَلَيْكَ فِي اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَ النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْمَأْمُونُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُقَدَّمُ الْمَأْمُولُ السَّلَامُ عَلَيْكَ بِجَوَامِعِ السَّلَامِ أَشْهَدُكَ يَا مَوْلَايَ أَنِّي أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ لَا حَبِيبَ إِلَّا هُوَ وَ أَهْلُهُ وَ أَشْهَدُكَ يَا مَوْلَايَ أَنَّ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ حُجَّتَهُ وَ الْحَسَنَ حُجَّتَهُ وَ الْحُسَيْنَ حُجَّتَهُ وَ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ حُجَّتَهُ وَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ حُجَّتَهُ وَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتَهُ وَ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ حُجَّتَهُ وَ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى حُجَّتَهُ وَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ حُجَّتَهُ وَ عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتَهُ وَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ حُجَّتَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّكَ حُجَّةُ اللَّهِ ،

أَنْتُمْ الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُ وَ أَنْ رَجَعْتَكُمْ حَقٌّ لَا رَيْبَ فِيهَا يَوْمَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا وَ أَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ أَنَّ نَاكِرًا وَ نَكِيرًا حَقٌّ وَ أَشْهَدُ أَنَّ النَّشْرَ حَقٌّ وَ الْبَعْثَ حَقٌّ وَ أَنَّ الصِّرَاطَ حَقٌّ وَ الْمِرْصَادَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَ الْحَشَرَ حَقٌّ وَ الْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْجَنَّةَ وَ النَّارَ حَقٌّ وَ الْوَعْدَ وَ الْوَعِيدَ بِهِمَا حَقٌّ يَا مَوْلَايَ شَقِيَّ مَنْ خَالَفَكُمْ وَ سَعِدَ مَنْ أَطَاعَكُمْ فَاشْهَدْ عَلَى مَا أَشْهَدْتُكَ عَلَيْهِ وَ أَنَا وَلِيُّ لَكَ بَرِيءٌ مِنْ عَدُوِّكَ فَالْحَقُّ مَا رَضِيتُمُوهُ وَ

الْبَاطِلُ مَا أَسْخَطْتُمُوهُ وَالْمَعْرُوفُ مَا أَمَرْتُمْ بِهِ وَالْمُنْكَرُ مَا نَهَيْتُمْ عَنْهُ فَنَفْسِي مُؤْمِنَةٌ بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِرَسُولِهِ  
وَبِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَبِكُمْ يَا مَوْلَايَ أُولَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَنُصْرَتِي مُعَدَّةٌ لَكُمْ وَمَوَدَّتِي خَالِصَةٌ لَكُمْ آمِينَ آمِينَ.

## نگاهی به مفهوم "زیارت" و "سلام"

### 1. زیارت

زیارت از ریشه "الزَّوْر" به معنای قصد و میل است. در ریشه این مفهوم، گرایش به زیارت شونده و روی گرداندن و بی توجهی به غیر نهفته است.<sup>۱</sup>  
زیارت در فرهنگ شیعه یعنی توجه قلبی و حضور جسم و جان در محضر امام، که به منظور تکریم و بزرگداشت و نیز انس و الفت با حجت خدا انجام می گیرد.  
زیارت زمینه ساز ارتقای روحی، الهام گرفتن از اسوه ها، تعظیم شعائر و تقدیر از فداکاری ها و پاکی هاست.

زیارت در واقع عمل کردن به دستور قرآنی خداوند است که می فرماید:  
﴿وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾<sup>۲</sup> وسیله ای برای تقب به خدا جستجو کنید. قطعاً ائمه اطهار (ع) برترین بندگان خدا و بهترین وسیله تقرب الی الله هستند.

### 2. سلام

یکی از واژه های کلیدی و پرکاربرد در زیارت نامه ها، عبارت دل نشین و عمیق "سلام" است در زیارت آل یاسین نیز، زائر در کمال اخلاص و با نهایت صفای درون،<sup>۳</sup> مرتبه ارادت و محبت خود را در قالب سلام، به قطب عالم امکان حضرت صاحب العصر و الزمان (عج) ابراز می کند.  
غالب لغت شناسان در معنای "سلام" به دو معنای سلامت، امنیت و نیز تسلیم و انقیاد اشاره کرده اند.<sup>۴</sup>  
بنابراین سلام در زیارت معصومین (ع) می تواند به دو معنا باشد:  
الف) سلام به معنای سالم بودن:

1. معجم المقایس اللغة، ج 2، ص 36

2. سجده، آیه 11

1. العین، ج 7، ص 265 و معجم المقایس اللغة، ج 3، ص 90

این سلام وقتی از سوی خداوند درخواست می شود ، یعنی خداوند متعال ، پیامبر (ص) و امامان (ع) را از تمامی گناهان ، عیوب و نقص ها مبرا قرار داده است همانگونه که در قرآن به همین معنا بر رسولان خود سلام داده است : ﴿سلاماً علی المرسلین﴾<sup>۱</sup>

ب ( سلام در شکل متعدی و به معنای تسلیم :

معنای تسلیم ، انقیاد و واگذار کردن امری به کسی است .<sup>۲</sup>

این مفهوم از سوی حق تعالی بدین معناست که خداوند با توجه به ربوبیت خود ، ائمه (ع) را واسطه فیض به جمیع عوالم هستی قرار داده است .

بنابراین ، سلام زائر یعنی خود و جمیع شئون خویش را در محضر مقدس امام تسلیم می کند و اعلام می دارد که آماده است جان ، مال ، خانواده و هر آنچه را در توان دارد ، در رکاب امام خویش فدا کند و در راه رسیدن به اهداف حجت خدا ، از هیچ تلاشی فروگذاری نخواهد کرد . اوج زیارت ، توجه و درک این معناست . توجه به این نکته که تمام خیرات و برکاتی که خداوند متعال به ائمه (ع) و شیعیان وعده داده ، در دوران ظهور و حکومت سراسر عدل امام مهدی (عج) تحقق می یابد ، به سلام های زیارت "آل یاسین" عمق بیشتری می بخشد و این جملات را دل نشین تر می کند . در واقع این سلام های بیست و سه گانه ، درخواست تحقق یافتن این پیمان و وعده الهی است .

### اوصاف

جمع وصف است و می تواند جمع صفت هم باشد زیرا اصل کلمه صفت ، همان وصف است از قواعد زبان عربی این است که در ناقص واوی ، با حذف «واو» و اضافه نمودن «تاء» به آخر کلمه پدید آمده است .

وصف کردن یعنی چگونگی کسی یا چیزی را گفتن ، ستودن یا حالی را بیان کردن است.<sup>۳</sup>

«سلام علی آل یاسین»

اولین فراز این زیارت ، اهدای تحیت و درود به محضر اهل بیت پیامبر (ص) و برگرفته از آیه 130 سوره مبارکه صافات است .

زائر ابتدا همانگونه که خداوند متعال سلام داده و تحیت فرستاده ، به اجداد طاهرين امام عصر (عج) عرض ارادت می کند .

2. صافات ، آیه 181

3. تاج العروس ، ج 16 ، ص 351

1. لغت نامه دهخدا

«السلام علیک ایها العَلَمُ المَنصوب»

«عَلَم» به معنای نشان و نشانه است پرچم را نیز به همین جهت عَلَم نامیده اند. ائمه اطهار علیهم السلام عَلَم های هدایت هستند و بدون توجه به ایشان، مسیرمان به ضلالت و گمراهی خواهد بود. هر منصوبی نیازمند نصب کننده است؛ نصب کننده امام، خداست و ما در نصب این پرچم و به تعبیر دیگر در نصب و انتخاب امام اختیاری نداریم، چون هدایت و سرپرستی امت، مسئولیتی خطیر است و تنها خداوند است که معصومان و شایستگان این مهم را می شناسد. لذا وظیفه ما هم این است که هر چه در توان داریم خودمان را به این پرچم نزدیکتر کنیم و با توجه دائمی به آن، از ورود به راه های انحرافی و سرگردانی در بی راهه در امان باشیم. در جنگ رسانه، دشمن توجه ما را به چیزهایی جذب می کند که عَلَم دیده نمی شود.

«وَ الْعِلْمُ الْمَصْبُوب»

«صَب» در لغت از ماده «صَبَّ» به معنای ریختن و یک جا (یک دفعه) ریختن است. در این زیارت «عِلْم» به مایعی تشبیه شده است که آن را یک جا در ظرفی بریزند. این عِلْم عطا شده از سوی خداوند است و اکتسابی نیست. در آن هیچ شائبه ای از جهل و باطل راه ندارد.

مهدی موعود (عج) وارث همه علوم الهی اند زیرا بنا بر قواعد ادبیات عرب، «الف و لام» جنس در واژه «العِلْم» بر استغراق و عموم دلالت می کند.

امام صادق (ع) می فرمایند: "تمامی دانش 27 حرف است مجموعه آنچه پیامبران آورده اند، 2 حرف است و مردم تا امروز غیر از 2 حرف را نشناخته اند، آن زمان که قائم ما قیام کند آن 25 حرف دیگر را بیرون آورد و منتشر کند.

با این فراز امام به ما می فهمانند وقتی امام نیست، بشر از چه دانشی محروم است و چه کاستی هایی را تحمل می کند.

در دعای افتتاح که صادره از ناحیه مقدس حضرت صاحب الزمان است می خوانیم «اللهم انا نشکو إلیک فَقْدَ نبینا صلواتک علیه و آله و غیبه و لینا و ...» باید از این وضع جهل شاکی باشیم و به جهانیان تفهیم کنیم که دنیا به امام عالم نیاز دارد. امامان خزائن علم الهی اند.

« وَ الْغُوثُ »

«غوث» به معنای فریادرسی و یاری کردن است. در درجه نخست، خودِ خداوند غوث و فریاد رسِ بندگان است و در نظام اعتقادات توحیدی، دستگیری از انسانها و برآورده کردن حاجتِ نیازمندان، تحت اراده نافذ خداوند است، البته هیچ منافاتی ندارد که ائمه طاهرين (ع) در طول اراده خداوند، ملجأ نیازمندان و واسطه ای در مسیر اتصال به ذات مقدس خداوند متعال باشند. امام حسن عسکری (ع) پس از ولادت فرزندانشان، ایشان را اینگونه صدا زدند: "یا حجة الله و بقیة الله و بقیة الانبیاء و نور الاصفیاء و غوث الفقراء"

در طول دوران پر فراز و نشیب غیبت کبری، موارد بسیاری رخ داده که علما و بزرگان شیعه در گرفتاری های فردی و اجتماعی خود به دامن پر لطف امام زمان (عج) متوسل شده اند و مورد لطف آن امام همام (ع) قرار گرفته اند.

وقتی یادمان می رود که پناه ببریم، باید بدانیم که بیرون از پناهگاه آسیب زیادی به ما می رسد. استغاثه راهی برای پناه بردن است.

« وَ الرَّحْمَةُ الْوَاسِعَةُ »

«رحمة» در لغت به معنای نرمی و مهربانی است.<sup>۱</sup>

به کار گیری این لغت درباره انسان ها به معنای رفع نیازمندی های دیگران است بر اثر رقت قلب و تأثر نفسانی. اما در مورد خداوند متعال، مقصود اثر رحمت است، بدون هیچ گونه تغییر حال، چرا که هر گونه تغییر بر خداوند محال است.

رحمة الله، اشتراک خاتم الانبیاء (ص) و خاتم الاوصیاء (عج)

هر چند همه معصومان (ع) مصداق و تجلی رحمت بی کران الهی اند، اما توصیف به لطف و رحمت، فقط برای خاتم پیامبران حضرت محمد مصطفی (ص) و خاتم امامان حضرت مهدی موعود (عج) به کار رفته است (رحمة للعالمین). می توان گفت جلوه ظاهری و فراگیر این رحمت واسعه در دوران حضرت رسول اکرم (ص) بوده و در حکومت پایانی امام زمان (عج) نیز خواهد بود.

---

1. لسان العرب، ج 12، ص 231

«وَعْدًا غَيْرَ مَكْذُوبٍ»

این فراز زیارت به وعده بودن امام زمان (عج) اشاره دارد؛ وعده ای مسلم که در آن کذب راه ندارد. «مکذوب» اسم مفعول از ماده «كَذَبَ» به معنای تکذیب شده و انکار شده است. پس عبارت «غیر مکذوب» به معنای چیزی است که قابل انکار و تکذیب نیست.

«السلام علیک ایها الامام المأمون»

تبیین معنا و مفهوم امام

«امامت» در لغت به معنای پیشوایی و رهبری است و «امام» کسی است که سرپرستی گروهی را در مسیری مشخص، به عهده می گیرد.<sup>۱</sup>

به نظر اهل سنت، امامت حاکمیتی دنیوی (و نه منصب الهی) است که از رهگذر آن، جامعه مسلمین سرپرستی و اداره می گردد. انتخاب جانشین پیامبر (ص) می تواند از راه های گوناگونی همچون رجوع به آرای مردم یا بزرگان یا وصیت خلیفه پیشین و یا حتی با کودتا و غلبه نظامی باشد! اما شیعه «امامت» را ادامه نبوت و «امام» را حجت خدا در میان خلق و واسطه فیض او به مخلوقات می داند. معتقد است امام تنها به تعیین الهی است که از زبان پیامبر (ص) معرفی می گردد. امام مرجع امور دین و دنیای مردم است.<sup>۲</sup>

«مأمون» از ریشه «أمن» به معنای آرامش و در مقابل ترس است.

کاربرد این واژه در دو جاست:

1. اسم برای حالتی از انسان که در امنیت به سر می برد.

2. اسم برای آن چیزی که انسان، مأمور به حفظ و ایجاد امنیت برای آن است.

پس در فراز «السلام علیک ایها الامام المأمون»، به پیشوایی سلام می دهیم که مورد اطمینان و مورد وثوق خدا و بندگان خداست و از سهو و نسیان و خطا در امان است؛ لذا از ناحیه او، هیچ نگرانی و ترسی در دل انسانها نیست.

«السلام علیک ایها المقدم المأمول»

«مقدم» به معنای جلو بودن و جلو قرار داده شده است.<sup>۳</sup>

1. لسان العرب، ج 1، ص 157

2. نگین آفرینش، ص 28

3. العین، ج 5، ص 123



«المأمول» از ماده «أمل» یعنی مورد توقع و طلب و آرزو بودن .

در ترکیب و معنای «المقدم المأمول» دو احتمال وجود دارد :

1.مقدم موصوف باشد و مأمول صفت ؛سلام بر تو ای مقدم پیش رویی که مورد آرزو هستی !سلام بر تو ای کسی که امام و منتظر هستی .

2.مأمول موصوف باشد و مقدم صفت ؛سلام بر تو ای آرزویی که مقدم هستی !

در مورد هر دو احتمال روایات موثق به ما رسیده است .<sup>۱</sup>

در قسمتهای بعدی این زیارت شریف سلام هایی به حالات ، اوقات و اعمال مختلف امام (ع) آمده است بعد از آن ، شهادت به عقاید حقه و گواه گرفتن امام (ع) را بیان فرموده اند. سپس ملاک ها سعادت و شقاوت و معیار حق و باطل را برمی شمردند و در پایان ، ابعاد مختلف نصرت امام عصر(عج) را بیان می نمایند که بررسی آنها از حیطه بحث این مقاله خارج است .

### نتیجه گیری و جمع بندی

ادعیه و زیارات ، معارف اسلامی زیادی را در بر گرفته اند .توصیه موکد به قرائت آنها برای مرور و یادآوری این معارف به جهت به کار گیری در همه عرصه های زندگی است .

زیارت شریف آل یاسین از ناحیه مقدس حضرت ولی عصر (عج) وسیله ای برای توجه به پروردگار و ائمه (ع) معرفی و بیان شده است.

واکاوی این اوصاف ، معرفتی شایسته به زائر می دهد که باعث ازدیاد محبت وی به حضرت شده و زمینه ساز اطاعت بیشتر از ایشان را فراهم می نماید و او را از حالت انفعال خارج نموده و به فعالیتهايش جهت و پویایی می بخشد .ان شاءالله

---

1.بحارالانوار،ج53،ص303 و المزار الکبیر ،ص579

## منابع

1. قرآن کریم، ترجمه الهی قمشه ای، مهدی.
2. بالا دستیان، محمد امین و حائری پور محمد مهدی و یوسفیان، مهدی، 1397، نگین آفرینش، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج).
3. زکریایی، رضا، افراسیابی، مهدی 1394، پیمان نصرت، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج).
4. قرشی بنابی، سید علی اکبر، 1371 ش، قاموس قرآن، تهران، دارالکتب الاسلامیه.
5. معنوی، سید مجتبی، 1392، ابعاد شخصیت حضرت مهدی (عج) در ادعیه و زیارات، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج).
6. ابن احمد فراهیدی، خلیل، 1336 ش، العین، قم، دار الهجرة.
7. ابن جعفر شهیدی، محمد، 1378، المزار الکبیر، قم، موسسه نشر اسلامی.
8. ابن فارس بن زکریا، ابوالحسن احمد، 1381 ش، معجم المقایس اللغة، بیروت، دار احیاء التراث العربی.
9. ابن علی بن بابویه، ابو محمد، (شیخ صدوق)، 1362 ش، الخصال، قم، جامعه مدرسین.
10. ابن مکرم، محمد (ابن منظور)، 1371 ش، لسان العرب، بیروت، دار صادر.
11. ابن یعقوب، محمد (کلینی)، 1363 ش، الکافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه.
12. بحرانی، سید هاشم، 1389، ترجمه البرهان فی تفسیر القرآن، تهران، نهاد کتابخانه های عمومی سراسر کشور.
13. حسینی زبیدی، سید مرتضی، 1342 ش، تاج العروس من جواهر القاموس، بیروت، دار الهدایه.
14. خوری شرتونی، سعید، 1374 ش، اقرب الموارد، قم، دار الاسوه.
15. خوئی، سید ابوالقاسم، 1372 ش، معجم الرجال الحدیث، قم، دفتر آیت الله خوئی.
16. محمد باقر، مجلسی، 1360، بحار الانوار، بیروت، دار احیاء التراث العربی.
17. سایت مدیا منتظر، استاد محمد شجاعی، شرح زیارت آل یاسین.